

PM Centrumanalys

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget 2023 finns aktiviteten:
Kommunstyrelsen ska genomföra en centrumanalys av vilka centrummiljöer som är i behov av olika former av insatser.

Vidare anges att utvecklingen av centrum i ytterstaden är en viktig del när områden utvecklas och att staden ska ta ett större ansvar för att leda arbetet och samla alla aktörer som berörs, i syfte att främja trygghet, trivsel och sociala värden i stadsplaneringen. I ytterstaden finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga, nedgångna och bortglömda. Det är miljöer med brister i såväl offentlig service som sjunkande kundunderlag för affärsidkarna. Budgeten anger att staden ska arbeta med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt för fler centrummiljöer i ytterstaden.

I budget 2023 anges att miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bedriva tillsyn av centrumanläggningar som misstänks misskötas, bland annat avseende avfallshanteringen. Budgeten anger också att nämnden ska prioritera och utveckla myndighetsutövning och tillsynsarbete i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och miljöskydd samt bidra till stadens arbete med att förbättra stadens näringslivsklimat. Budgeten anger vidare att stadsbyggnadsnämnden aktivt ska bedriva riktad tillsyn av fastigheter enligt sitt ansvarsområde samt aktivt informera om möjligheter att anmäla brister i fastigheters skick. Detta för att säkerställa korrekt användning av fastigheter och en god regelefterföljelse. Av bolagsdirektiven framgår att stadens bostadsbolag särskilt ska prioritera centrumutveckling och stärkt närvaro i ytterstaden, i syfte att främja trygghet, trivsel samt förstärka sociala värden i stadsplaneringen.

Syfte och disposition

Denna pm avser avrapportering av kommunstyrelsens budgetaktivitet om en centrumanalys. Syftet är att ge förbättrade förutsättningar för ett fortsatt strukturerat arbete för att utveckla stadens centrum och ett underlag för fortsatta prioriteringar.

Pm inkluderar en översiktlig beskrivning av stadens centrum samt en analys av stadens förutsättningar att arbeta med centrumutveckling i ordinarie organisation och processer samt förslag på åtgärder för att stärka dessa förutsättningar. I pm redovisas även ett urval centrum som stadsledningskontoret bedömer har behov av riktade insatser och prioriteringar. I slutet av dokumentet finns en tabellbilaga.

Översiktlig beskrivning av stadens centrum

I Stockholms stad, utanför innerstaden, finns drygt 90 centrum med olika storlek och funktion. I översiktsplanen görs en indelning av centrumen i fyra kategorier. Varje plats har sina unika förutsättningar men centrumen inom respektive kategori delar också många egenskaper och utmaningar.

Sammanlagt sex centrum tillhör kategorin *Tyngdpunkt med regional funktion*, exempelvis Kista, Skärholmens och Farsta centrum. Till kategorin *Centrum för flera stadsdelar* hör sammanlagt nio centrum, exempelvis Alviks, Högdalens och Vällingby centrum. Till kategorin *Stadsdelscentrum* hör 40 stycken, exempelvis Hagsätra, Rågsveds och Sättra centrum. Nästan lika många, 39 stycken, hör till den minsta kategorin *Litet lokalt centrum*. Stadsdelsområdet Hägersten-Älvsjö har flest centrum, 23 stycken. Därefter kommer Bromma och Enskede-Årsta-Vantör med 17 centrum vardera. I Tabell 1 redovisas fördelningen per stadsdelsområde och centrumkategori. Centrumen redovisas mer ingående i tabellbilagan.

Tabell 1 Fördelning av stadens ytterstadscentrum per stadsdelsområde och kategori.

Kategori	Tyngdpunkt med regional funktion (1)	Centrum för flera stadsdelar (2)	Stadsdelscentrum (3)	Litet lokalt centrum (4)	Totalt
Bromma		2	5	10	17
Enskede-Årsta-Vantör	1	3	6	7	17
Farsta	1		5	3	9
Hägersten-Älvsjö	2	2	7	12	23
Hässelby-Vällingby		1	4	4	9
Järva	1	1	5	2	9
Skarpnäck			5		5
Skärholmen	1		3		4
Totalt	6	9	40	39	93

I de flesta fall har staden mycket begränsad rådighet över centrumanläggningen då den ägs av extern part. Ett tiotal ägs av något av stadens bostadsbolag, samtliga i kategorierna Stadsdelscentrum eller Litet lokalt centrum.

Stadens arbete med centrumutveckling

Nedan beskrivs stadens befintliga arbete med utveckling av stadens centrum, förutsättningar och utvecklingsbehov.

Styrdokument, riktlinjer och analysunderlag

Det finns ett flertal styrdokument och riktlinjer som stöd och vägledning till stadens arbete med utveckling av stadens centrum, exempelvis *översiktsplanen*, *Riktlinje för centrumutveckling*, *Strategi för offentliga rum* och *Trygghetsprogrammet*.

Centrumens betydelse och utveckling utgör en bärande del i översiktsplanens stadsbyggnadsmål ”God bebyggd miljö”. Centrumen beskrivs som den naturliga utgångspunkten för det lokala stadslivet. Översiktsplanen anger vidare att det är viktigt att nyttja stadsbyggandets möjligheter att stärka lokala centrum med befolknings, utbud och kvaliteter som gör dem livskraftiga. Centrumens stadsutvecklingspotential beskrivs i ”Lokala utvecklingsmöjligheter”.

År 2017 godkände kommunfullmäktige *Riktlinje för centrumutveckling* som belyser förutsättningarna för centrum enligt de centrumkategorier som används i översiktsplanen. Ett antal verktyg och strategier som kan användas i arbetsprocessen för att utveckla centrumen beskrivs. Riktlinjen innehåller förslag på övergripande utvecklingsstrategier samt specifika målbilder och förslag för respektive centrumkategori. Riktlinjen är tänkt att fungera som ett översiktligt verktyg för centrumutveckling. Som komplement och fördjupad förståelse hänvisas till underlagsrapporten *Levande lokala centrum* som togs fram av WSP. Som bilaga till *Levande lokala centrum* tog stadsbyggnadsnämnden år 2018 fram en kartläggning med en översiktlig faktasammanställning för samtliga centrum.

Som komplement till stadens framkomlighetsstrategi har trafiknämnden tagit fram *Strategi för offentliga rum*, som antogs av kommunfullmäktige 2018. Strategin anger fem planeringsprinciper för vistelse, som gäller både nya och befintliga offentliga rum: Planeringen ska stärka gatans roll som vistelseplats, Ett nätverk av offentliga rum ska binda samman stadens olika delar, Kvaliteten i de offentliga rummen ska höjas i hela staden, Stadens offentliga rum ska leva hela året samt Utformningen av de offentliga rummens ska underlätta flexibel användning.

Att det trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektivet ska med tidigt i stadsutvecklingsprocessen anges i *Trygghetsprogram 2020-2023*. I trygghetsprogrammet anges också bland annat att ett stärkt näringslivsperspektiv i trygghetsarbetet är av vikt för att säkerställa goda förutsättningar för företagande i hela staden.

Det finns ett flertal analysunderlag som kan användas vid utveckling av centrum, exempelvis trygghetsundersökningen, lokala lägesbilder och områdesstatistik.

Metoder, arbetssätt och utvecklingsbehov

Utvecklingen av stadens centrum sker inom ramen för flera processer från långsiktiga stadsutvecklingsprocesser till löpande drift och underhåll av gator och torg och bostadsbolagens fastighetsförvaltning. I många fall är centrumen också föremål för platssamverkan med externa aktörer.

I stadsutvecklingsprocessen har staden utvecklat socialt värdeskapande analys (SVA) som verktyg för att säkerställa att de sociala värdena stärks vid ny bebyggelse. Stadsmiljön kring stadens centrum kan utvecklas både genom att utveckla centrumanläggningarna och genom annan omkringliggande bebyggelse. På privat mark är staden dock beroende av att fastighetsägaren är intresserad av att utveckla fastigheten. För att säkerställa en systematisk och strukturerad stadsutveckling kring stadens centrum bör stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ges i uppdrag att kartlägga stadsutvecklingspotentialen kring stadens centrum.

Platssamverkan drivs i samtliga stadsdelsområden i syfte att samla olika aktörer för att jobba tillsammans med trygghetsskapande, brottsförebyggande och trivselskapande åtgärder kring specifika platser. Platssamverkan innebär att de berörda aktörerna samlas kring en gemensam vision och mål för platsen. Den drivande parten är stadsdelsnämnden utifrån sitt geografiska områdesansvar. Ett verktyg är platsaktivering som innebär att aktörerna tillsammans arbetar med att på olika sätt aktivera platsen med programpunkter som exempelvis festivaler, dans, konstutställningar och konserter.

Trafiknämndens koncept Levande Stockholm syftar till att skapa trivsamma utemiljöer och ett attraktivt stadsliv i stadens offentliga rum. Gator, torg och kajer görs om till ytor för aktiviteter, evenemang och kultur. Trivsamma sommar- och vinterplatser skapas genom att begränsa trafiken och placera ut möbler och växter på välbesökta platser. Konceptet bör utvecklas för att fungera bättre i ytterstadens centrum där behovet i många fall inte i första hand handlar om att begränsa trafiken.

Stadsdelsnämnderna som står för mycket av den lokala närvaron i centrumen och intilliggande områden har ansvar för att förmedla lokala behov till berörda nämnder och bolagsstyrelser. Strukturer och organisatoriska förutsättningar för hur behov och eventuella brister förmedlas kan dock stärkas.

Flera av stadens nämnder bedriver tillsyn i och kring stadens centrum. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet med tillsyn enligt miljöbalken med följdlagstiftning, livsmedelslagstiftningen, tobakslagen med flera. Tillsynsarbetet bedrivs enligt en årlig tillsynsplan.

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för tillsyn avseende regler och bestämmelser i plan- och bygglagen, så som olovlig byggnation, ovårdad tomt, förfallna byggnadsverk eller bristande tillgänglighet på allmänna platser. När det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i lagen har stadsbyggnadsnämnden skyldighet att utreda om det finns skäl att ingripa. Det finns däremot inget lagkrav på att nämnden ska bedriva aktivt, uppsökande tillsynsarbete. Det är möjligt för kommuner att bedriva en utvidgad tillsyn avseende PBL utifrån en tillsynsplan med rutiner för olika uppsökande tillsynsaktiviteter. I dagsläget sker stadsbyggnadsnämndens tillsyn efter anmälan. Anmälan kan göras via e-tjänst eller post. Då nämnden har en kö med tillsynsärenden kan det ta relativt lång tid mellan anmälan och tillsynsbesök. När pågående projekt för att arbeta av kön är slutfört bedöms nämndens förutsättningar att bedriva en aktiv tillsyn förbättras.

Sedan mars 2023 leder kommunstyrelsen projektet Gemensam tillsyn genom att utveckla och implementera samordning av tillstånds- och tillsynsprocesser samt bidra i utveckling av digitalt verktyg för utbyte av information mellan berörda nämnder och även mellan staden och statliga aktörer.

Stadsledningskontoret bedömer att befintliga styrdokument, riktlinjer och arbetssätt ger goda förutsättningar för ett samordnat utvecklingsarbete kring stadens centrum i ordinarie verksamhet. Arbetssätten förutsätter dock att fastighetsägare deltar i samverkan och/eller rådighet över omgivande offentliga rum. I centrum där dessa villkor inte är uppfyllda har staden svårt att påverka. En annan utmaning är samordning och intern informationsdelning mellan stadens olika delar och ansvarsområden. I synnerhet saknas idag strukturer och rutiner för informationsdelning kring tillsynsärenden och förmedling av lokala behov.

Centrum med behov av riktade insatser

Centrumen har stor betydelse för hur en stadsdel upplevs av boende och besökare. Att centrumet upplevs som rent och tryggt är också

avgörande för att vägen till och från kollektivtrafiken ska upplevas som trygg. Ett otryggt eller misskött centrum kan dra ned ett helt områdes attraktivitet och därmed marknadsförutsättningarna för stadsutveckling. En otrygg väg från kollektivtrafiken kan också utgöra ett hinder för det lokala näringslivet att attrahera kompetens.

Trots generellt sett goda förutsättningar att bedriva ett utvecklingsarbete kring centrumen i ordinarie verksamhet finns centrum med stora utmaningar som stadsledningskontoret bedömer har behov av riktade insatser.

Sammanlagt 26 av stadens centrum ligger i översiktsplanens fokusområden, i områden som av polisen som klassificerat utsatta eller särskilt utsatta och/eller i områden som polisen identifierat som öppna drogscener (Tabell 2 i Tabellbilagan). Dessa stadsdelar utmärks också av en högre andel av befolkningen som upplever otrygghet kvällstid och oro vid hemgång från närmaste spårstation kvälls-/natttid.

I stadens trygghetsundersökning är det i staden som helhet 10 procent som på frågan ”Om du går ut ensam sent en kväll i området du bor i, känner du dig trygg eller otrygg eller går du i stort sett aldrig ut ensam på kvällarna?” svarat ”Mycket otrygg” eller ”Går ej ut ensam på kvällen av oro för att utsättas för brott”. Genomsnittet för de 26 centrumen är 17 procent. Högst är andelen i Husby, 31 procent.

I stadens trygghetsundersökning är det i staden som helhet 10 procent som på frågan ”Är du orolig för att kvälls- eller natttid gå hem ifrån den tunnelbanestation/pendeltågsstation/tvårbansstation som ligger närmast där du bor därför att du skulle kunna utsättas för brott?” svarat ”Ja, mycket ofta” eller ”Gör ej detta av oro för att utsättas för brott”. Genomsnittet för de 26 centrumen är 15 procent. Högst är andelen i Vårberg, 25 procent.

I de utsatta områdena finns en särskild problematik där de som har verksamheter i centrum oftare utsätts för organiserad brottslighet som rån, utpressning och beskyddarverksamhet. En följd av detta kan vara svårigheter att försäkra verksamheten. Det kan också finnas en större oro för repressalier vid anmälan av olägenheter till staden och andra myndigheter. Närvaron av butiks- och restaurangkedjor är generellt låg. De som verkar i dessa centrum är istället små lokala aktörer. I denna typ av centrum behöver både staden och fastighetsägaren arbeta särskilt med trygghets- och säkerhetsåtgärder.

Särskilt behov av riktade insatser

Stadsledningskontoret bedömer att samtliga 26 centrum ovan är i behov av riktade insatser och prioriteringar. Av dessa har Tensta

centrum, Hjulsta centrum, Husby centrum, Vårbergs centrum, Sättra centrum och Rågsveds centrum identifierats som i särskilt behov av riktade insatser.

Samtliga dessa sex centrum tillhör centrumkategorin stadsdelscentrum. Styrkor med denna typ av centrum är att de ofta har ett visst utbud av daglig service, ligger i goda kollektivtrafiklägen och att avståndet mellan bostad och centrum är kort. Svagheter är att de ofta är byggda för ett annat innehåll och inte anpassats över tid efter nya konsumtionsmönster. De kan uppfattas som utspridda med oklara flöden. Det kan också vara otydligt var fastighetsgränser går och därmed vem som ansvarar för olika ytor. Det är ofta också otydligt för besökarna vem som förvaltar och driver centrumet. Därtill är fastighetsägarens fokus ofta på att minska vakanser snarare än på centrumutveckling. Vanliga utmaningar för denna typ av centrum är konkurrens från närliggande större centrum eller handelsområden, att det saknas resurser för utveckling samt att staden generellt har liten rådighet.

Enligt Riktlinjer för centrumutveckling bör funktionen för denna typ av centrum vara en samlingsplats som levandegör hela stadsdelen genom att skapa förutsättningar för sociala möten och som kan tillfredsställa både boende och besökares vardagsbehov. Genom att addera ett större utbud som underlättar vardagen och genom ökad specialisering kan en lokal särprägel skapas.

Riktlinjerna lyfter att det är viktigt att i utvecklingsarbetet driva processen tillsammans med lokala aktörer och medborgare, att utveckla och förstärka den sociala arenan, tillfredsställa de boendes behov av daglig basservice, utnyttja stadskvaliteter för att stärka orienterbarheten, planera utifrån en mänsklig skala, att arbeta med att skapa identitet och delaktighet samt att ta tillvara kraften i lokalsamhället.

Tensta, Hjulsta och Husby centrum

I fokusområdet Järva ligger Tensta centrum, Hjulsta centrum och Husby centrum. Tensta och Hjulsta centrum ligger i stadsdelen Tensta (södra Järva) och Husby centrum ligger i stadsdelen Husby (norra Järva). Polisen klassar Tensta och Husby som särskilt utsatta områden. Enligt polisen finns en öppen drogscen i Tensta centrum men inte Husby och Hjulsta centrum.

Tensta centrum byggdes år 1969 och ägs av Fastpartner. Centrumet rymmer ett trettiotal butiker och fem restauranger. Till serviceutbudet hör vårdcentral, tandcentral och medborgarkontor. Andra målpunkter är Tensta konsthall och Tensta träff. Enligt översiktsplanen kan Tensta centrum utvecklas med ökad kommersiell service genom att nya bostäder och arbetsplatser

skapas. Centrumet är en inåtvänd galleria med baksidor mot viktiga stråk och platser. Tensta centrum har behov av utveckling och i första hand av parkeringsdäcket som upplevs som mycket otryskt. De dialoger som förts med fastighetsägaren har hittills inte resulterat i utvecklingsförslag.

Stadsdelsnämnden driver platssamverkan kring stadsmiljön i Tensta-Hjulsta. Platssamverkan Tensta centrum omfattar Tenstagången med tunnelbaneingångar, Tensta galleria, Tenstaplan, Gullingeparken, Taxingeplan och Pilparken. Inriktningen för arbetet är såväl social prevention som situationell prevention och platsaktivering. Visionen är att platsen ska uppfattas levande där människor trivs och vistas.

Hjulsta centrum byggdes i början 1970-talet och ägs av Einar Mattsson. Einar Mattsson äger även ett antal kringliggande bostadsfastigheter. Centrumet ligger i anslutning till Hjulsta tunnelbanestation fungerar som ett lokalt centrum för västra Tensta, och har ett lägre kundunderlag än Tensta centrum. I Hjulsta centrum finns bland annat livsmedelsbutik, frisör och tandläkare. Hjulsta centrum nämns inte uttryckligen i översiktsplanen. Men det anges att både Tensta och Hjulsta har möjligheter till stadsutveckling, främst genom kompletteringar längs med befintliga gator och inom befintlig bebyggelsestruktur. Fler bostäder av blandade storlekar och upplåtelseformer behövs för att minska trångboddhet och minska segregation. Det pågår ingen stadsutveckling i direkt anslutning till varken Tensta eller Hjulsta centrum. Men i stadsdelen Tensta finns pågående planering för sammanlagt 870 bostäder.

Husby centrum byggdes år 1975 och ägs av Svenska Bostäder AB. Här finns knappt 30 verksamheter. Till utbudet hör vårdcentral, medborgarkontor, bibliotek och frisörer. Andra målpunkter är Husby träff, kulturskolan och en scen för Kulturhuset/Stadsteatern. Översiktsplanen anger att i samband med en förtätning med bostäder och arbetsplatser är det centralt att även de lokala centrumen utvecklas och ges möjlighet till bättre serviceunderlag. Det skapar samtidigt en större trygghet för människorna i området. Husby kulturkvarter skapar en bra grund för ett stärkt kulturliv.

Svenska Bostäder genomför en omfattande upprustning av Husby centrum. Som grund finns en vision om tre torg med inriktning på service, handel och mat/kultur. Svenska Bostäder och Victoriahem bedriver planarbete som innebär en utveckling av flera fastigheter vid Husby centrum två tunnelbaneuppgångar med nya bostäder och lokaler för handel samt förnyelse av centrumstråket och torgytorna. Sammanlagt cirka 350 bostäder. I rådande marknadsläge har dock bolagen svårt att få ekonomisk bärighet i projekten. Sammanlagt finns i stadsdelen Husby planer för närmare 1 400 bostäder. Även i intilliggande Kista finns omfattande planer.

Vårbergs och Sättra centrum

Vårbergs centrum och Sättra centrum ligger fokusområdet Skärholmen. Vårberg klassas av polisen som ett utsatt område, dock inte Sättra. Vid båda centrumen finns enligt polisen öppna drogsener. Både Sättra centrum och Vårbergs centrum ligger nära handelsområdet kring Skärholmens centrum och Kungens Kurva som utgör hård konkurrens om kundunderlaget.

Vårbergs centrum är ett inomhuscentrum som byggdes år 1968, och är utformat så att entrén till tunnelbanestationen ligger inne centrum. Centrumet som ägs av Proxin fastigheter AB rymmer bland annat livsmedelsbutik, Pressbyrå, restauranter, mindre butiker, gym samt en loppmarknad i källarplan. Översiktsplanen anger att Vårbergs centrum har stora möjligheter till och behov av stadsutveckling. Kring centrum kan fler bostäder och verksamheter tillkomma, framförallt utmed Vårholmsbackarna. Centrumets kopplingar till sin omgivning behöver stärkas, överblickbarheten behöver förbättras och otrygga miljöer byggas bort. Sammanlagt finns i stadsdelen Vårberg planer för drygt 2 300 bostäder.

Sättra centrum byggdes i mitten av 1960-talet och är Sveriges första inomhuscentrum. Även i Sättra ligger tunnelbaneentrén inne i centrumanläggningen. Centrumet rymmer bland annat livsmedelsbutik, apotek, restauranger, mindre butiker och gym. Centrumägaren Sättra Centrum Fastigheter försattes i februari 2024 i konkurs.

Översiktsplanen anger att Sättra centrum kan stärkas genom att förtydliga torgen och koppla centrum mot omgivande gator och gröna promenader. Ett förslag till detaljplan som möjliggör utveckling av Sättra centrum, från inomhuscentrum till ett utomhuscentrum kring ett centralt torg, är framtaget. Antagande av planen och genomförandebeslut beräknas kunna ske under 2024 under förutsättning av frågor kring byggaktörernas genomförandeförmåga lösts ut. Sammanlagt finns i stadsdelen Sättra planer för drygt 1 100 bostäder.

Rågsveds centrum

I fokusområdet Hagsättra-Rågsved i ligger Rågsveds centrum. Rågsved klassas av polisen som ett utsatt område och här finns en öppen drogscen. Rågsveds centrum invigdes 1959, och var från början ett friliggande centrum med kringliggande grönytor. På 1980-talet lades bebyggelse till runt den snäckformade centrumbyggnaden. Centrumet ägs av Proxin AB och rymmer bland annat livsmedelsbutik, apotek, restauranter och mindre butiker. I centrum finns även Rågsveds Folkets Hus.

Översiktsplanen anger att ny bebyggelse i första hand bör placeras i kollektivtrafik- och centrumnära lägen, på markparkeringar och längs befintliga gator som Rågsvedsvägen. I översiktsplanen nämns också tillgängliggörande av Rågsveds friområde med tydliga parkentréer och ett kultur- och aktivitetsstråk från Rågsveds centrum och att det på sikt kan finnas ett större kulturutbud. Sammanlagt finns i stadsdelen Rågsved planer för närmare 1 300 bostäder.

Förslag till generella åtgärder

Stadsledningskontoret har identifierat följande förslag till generella åtgärder för att stärka stadens möjligheter att utveckla centrum och intilliggande områden i ordinarie verksamhet:

- Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden bör kartlägga stadsutvecklings-/exploateringspotentialen kring befintliga centrumanläggningar.
- Trafiknämnden bör prioritera drift och underhåll av centrummiljöer i stadens fokusområden, områden som polisen kategoriserar som utsatta, särskilt utsatta eller öppna drogscener.
- Trafiknämnden bör anpassa konceptet Levande Stockholm till centrummiljöer i ytterstaden.
- Stadens nämnder och bolagsstyrelser bör prioritera centrummiljöer i lokalt utvecklingsarbete, platsamverkan, platsaktivering och Levande Stockholm.
- Stadens nämnder och bolagsstyrelser bör stärka samverkan kring centrumen, exempelvis inom ramen för fokusområdena, även med externa aktörer som visat engagemang för utvecklingen av centrum med omgivning.
- Kommunstyrelsen bör utveckla uppföljningen av upplevelsen av stadens centrummiljöer exempelvis via medborgarenkäten.
- Berörda nämnder bör prioritera centrummiljöer i den riktade tillsynen.
- Stadsbyggnadsnämnden bör utveckla tillsynen till ett mer uppsökande förhållningssätt.
- Stadens tillsynsmyndigheter bör underlätta anonym anmälan exempelvis via e-tjänst.
- Stadens tillsynsmyndigheter bör exempelvis inom ramen för projekt Gemensam tillsyn utveckla strukturer och rutiner för informationsdelning kring tillsynsärenden.

Uppdrag i budget 2024

Stadsledningskontoret har slutligen identifierat ett antal uppdrag i budget 2024 som har bäring på utvecklingen av stadens centrum och som behöver samordnas för att uppnå önskade resultat:

- Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm
- Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholm Business Region AB och stadsdelsnämnderna arbeta uppsökande mot lokalt näringsliv utifrån stadens fokusområden och i city
- Kommunstyrelsen ska inleda en översyn av stadsdelsnämndernas underlag till budget i syfte att inkludera lokala utvecklingsbehov som bidrar till att främja hållbarhet och motverkar stadens socioekonomiska segregation. Översynen ska också inkludera metodstöd för hur relevanta nämnder och bolagsstyrelser kan integrera utvecklingsbehoven i sitt arbete
- Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Stockholms Stads Parkerings AB och andra berörda nämnder föreslå åtgärder för utveckling av Rågsved Centrum med omnejd inom ramen för arbetet med Fokus Hagsätra-Rågsved
- Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Järva stadsdelsnämnd föreslå åtgärder för utveckling av Tensta Centrum med omnejd inom ramen för arbetet med Fokus Järva

Tabellbilaga

I följande tabeller redovisas uppgifter kring stadens centrum och de stadsdelar de ligger i enligt följande definitioner.

Fokusområde: Fokusområde i Stockholms stads översiktsplan

Utsatt område: Ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Inverkan är snarare knuten till den sociala kontexten i området än de kriminellas utstuderade vilja att ta makten och kontrollera lokalsamhället. Källa Polisen

Särskilt utsatt område: Ett geografiskt avgränsat område som kännetecknas av en allmän ovilja att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiskt hot och våld mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Situationen innebär att det är svårt eller nästintill omöjligt för polisen att fullfölja sitt uppdrag. Källa: Polisen

Öppen drogsцен (ÖDS): En geografisk, bestående plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematisk av myndigheter eller allmänheten. Källa Polisen

Centrumkategori: 1=Tyngdpunkt med regional funktion, 2=Centrum för flera stadsdelar, 3=Stadsdelscentrum, 4=Litet lokalt centrum

Otrygghet kvällstid: ”Om du går ut ensam sent en kväll i området du bor i, känner du dig trygg eller otrygg eller går du i stort sett aldrig ut ensam på kvällarna?”. Andel i stadsdelen som svarat: Mycket otrygg eller Går ej ut ensam på kvällen av oro för att utsättas för brott. Källa Trygghetsundersökningen 2023

Oro gå hem från spårstation kvällstid: ”Är du orolig för att kvälls- eller nattetid gå hem ifrån den tunnelbanestation/pendeltågsstation/ tvärbanestation som ligger närmast där du bor därför att du skulle kunna utsättas för brott?”. Andel i stadsdelen som svarat: Ja, mycket ofta eller Gör ej detta av oro för att utsättas för brott. Källa Trygghetsundersökningen 2023

Befolkning: Befolkningsantal i stadsdelen år 2022. Källa ODS/SCB

Befolkningsökning till år 2032: Procentuell ökning av befolkningen i stadsdelen mellan 2022 och 2032 enligt stadens befolkningsprognos 2022-2032. Källa Sweco.

Förvärvsarbetande 2021: Antal förvärvsarbetande med arbetsställe i stadsdelen år 2021. Källa ODS/SCB.

Planerade bostäder: Totalt antal bostäder i planering i stadsdelen.
Källa stadens projektportfölj

Tabell 2 Centrum i fokusområden, områden som är utsatta/särskilt utsatta och/eller öppna drogscener

Stadsdelsnämnd	Centrum	Fokus-område	Utsatt område	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS
Bromma	Alviks Torg			8	10	ja
Bromma	Blackeberg			6	10	ja
Enskede-Årsta-Vantör	Dalen centrum			4	6	ja
Enskede-Årsta-Vantör	Hagsätra centrum	Hagsätra-Rågsved	Utsatt	16	11	ja
Enskede-Årsta-Vantör	Högdalens centrum			11	12	ja
Enskede-Årsta-Vantör	Rågsveds centrum	Hagsätra-Rågsved	Utsatt	21	13	ja
Farsta	Farsta centrum	Farsta		13	19	ja
Farsta	Farsta Strands centrum	Farsta		19	21	ja
Farsta	Hökarängens centrum			11	13	ja
Hägersten-Älvsjö	Älvsjö centrum			14	18	ja
Hässelby-Vällingby	Hässelby Gård centrum			24	22	ja
Hässelby-Vällingby	Hässelby strand			17	16	ja
Hässelby-Vällingby	Råcksta			16	16	ja
Hässelby-Vällingby	Vällingby centrum			19	19	ja
Järva	Akalla centrum	Järva		21	19	ja
Järva	Husby centrum	Järva	Särskilt utsatt	31	19	
Järva	Kista Galleria	Järva		27	13	ja
Järva	Rinkeby centrum	Järva	Särskilt utsatt	21	13	

Järva	Hjulsta centrum	Järva	Särskilt utsatt	18	16	
Järva	Tensta centrum	Järva	Särskilt utsatt	18	16	ja
Skarpnäck	Bagarmossens centrum			10	11	ja
Skarpnäck	Skarpnäck allé			15	13	ja
Skärholmen	Bredängs centrum	Skärholmen	Utsatt	15	9	ja
Skärholmen	Skärholmens centrum	Skärholmen		20	15	ja
Skärholmen	Sätra centrum	Skärholmen		20	20	ja
Skärholmen	Vårbergs centrum	Skärholmen	Utsatt	23	25	ja

Tabell 3 Centrum i Bromma stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Alviks Torg	2	8	10	ja	1 582	23	6 799	3 285
Brommaplan	2	11	13		3 551	13	799	131
Blackeberg	3	6	10	ja	9 090	12	1 415	1 123
Solvalla	3	4	14		842	74	705	2 294
Mariehällstorget	3	7	11		10 352	43	2 944	2 518
Bromma Blocks	3	3	5		4 182	45	2 453	4 705
Ulvsunda industriområde	3	10	10		2 752	40	7 153	1 200
Abrahamsberg	4	4	7		3 312	-4	563	80
Bromma kyrka	4	5	11		2 697	-10	477	15
Höglandstorget	4	4	2		1 411	-5	226	70
Nockeby torg	4	4	5		3 300	-10	404	0
Nockebyhov	4	1	10		3 299	6	569	166
Ängby torg	4	6	8		6 223	-9	908	133
Islandstorget	4	2	5		1 680	22	312	0
Ängbyplan	4	2	5		1 680	22	312	0
Ålstensgatan	4	3	4		3 271	-10	443	0
Äppelviken/Allép arken	4	4	8		1 999	-11	385	0

Tabell 4 Centrum i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Årstaberget	1	7	7		20 623	1	3 854	2 356
Högdalens centrum	2	11	12	ja	10 446	3	3 252	1 339
Slakthusområdet	2	19	14		6 265	43	12 345	3 182
Årstafältet	2	15	9		5 636	93	3 301	9 046
Bolidenplan	3	7	8		3 383	6	2 669	225
Sockenplan	3	6	9		1 598	23	4 221	482
Dalen centrum (Sandsborg)	3	4	6	ja	10 810	0	3 597	995
Gamla Enskede (Sandsborg)	3	4	6		10 810	0	3 597	995
Hagsätra centrum	3	16	11	ja	9 937	17	1 641	1 147
Rågsveds centrum	3	21	13	ja	11 902	12	1 506	1 286
Bandhagens centrum	4	12	8		6 952	20	1 083	256
Skogskyrkogården	4	4	6		10 810	0	3 597	995
Stureby centrum	4	10	8		8 566	-4	1 784	1 516
Valla torg	4	7	7		20 623	1	3 854	2 356
Årsta centrum	4	7	7		20 623	1	3 854	2 356
Örby torg	4	9	11		5 913	-3	997	35
Östberga torg	4	15	9		5 636	93	3 301	9 046

Tabell 5 Centrum i Farsta stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Farsta centrum	1	13	19	ja	15 533	6	4 126	400
Farsta Strands centrum	3	19	21	ja	5 545	37	983	2 493
Gubbängens centrum	3	13	9		6 043	-3	1 772	165
Hökarängens centrum	3	11	13	ja	10 302	-7	1 656	62
Telestaden	3	14	5		2 441	165	1 745	4 419
Sköndals centrum	3	8	14		10 683	18	2 182	5 255
Fagersjö	4	16	8		2 870	6	528	318
Stora Sköndal	4	8	14		10 683	18	2 182	5 255
Tallkrogens centrum	4	4	6		4 808	-9	547	0

Tabell 6 Centrum i Hässelby-Vällingby stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Vällingby centrum	2	19	19	ja	8 721	4	2 564	445
Hässelby Gårds centrum	3	24	22	ja	11 533	0	1 766	1 033
Hässelby strand	3	17	16	ja	8 093	0	716	1 500
Åkermyntans centrum	3	11	20		19 068	7	2 510	2 206
Vinsta	3	14	24		4 613	5	2 277	4 000
Riddersvik	4	11	20		19 068	7	2 510	2 206
Kälvesta	4	8	17		4 547	-9	269	285
Råcksta	4	16	16	ja	10 525	15	1 793	1 137
Söderberga	4	16	16		10 525	15	1 793	1 137

Tabell 7 Centrum i Järva stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Kista Galleria	1	27	13	ja	14 135	59	33 033	6 506
Spånga centrum	2	13	16		9 186	5	2 430	730
Akalla centrum	3	21	19	ja	9 248	0	3 176	2 720
Husby centrum	3	31	19		11 907	17	3 407	1 359
Rinkeby centrum	3	21	13		17 185	-7	1 996	187
Hjulsta centrum	3	18	16		18 637	4	1 850	870
Tensta centrum	3	18	16	ja	18 637	4	1 850	870
Bromstensplan	4	18	24		6 551	78	1 096	1 400
Karl Vennbergs plats/Folkan	4	14	18		2 317	-5	302	0

Tabell 8 Centrum i Skarpnäcks stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Björkhagens centrum	3	10	6		6 831	3	1 135	170
Finns Malmgrens plan	3	9	6		10 721	5	1 975	1 286
Bagarmossens centrum	3	10	11	ja	5 302	37	1 193	1 293
Kärrtorps centrum	3	10	11		5 302	37	1 193	1 293
Skarpnäck allé	3	15	13	ja	10 877	8	2 929	2 492

Tabell 9 Centrum i Skärholmens stadsdelsområde

Centrum	Centrumkategorori	Otrygghet kvällstid (%)	Oro gå hem från spårstation kvällstid (%)	ÖDS	Befolkning	Befolkningsförändring till år 2032 (%)	Förvärvsarbetande	Planerade bostäder
Skärholmens centrum	1	20	15	ja	8 615	24	3 937	1 796
Bredängs centrum	3	15	9	ja	10 571	21	1 898	3 078
Sätra centrum	3	20	20	ja	7 695	10	3 094	1 122
Vårbergs centrum	3	23	25	ja	10 270	38	1 371	2 319